
KUĆA S TRI RUKE

Drama

MARIJA KARAKLAJIĆ

Posle izdaha ili trzaja ili tupog udarca ili zgrčnog smeha ili kratkog, prodornog bola u glavi ili reči koja više ne može da se povuče – leđa, naga ženska leđa. Uglaste lopatice, udubljenje širine šake, u dnu tamna linija kičme proteže se i bleđi prema vratu. Izdignuto levo rame, senka pod pazuhom. Povijena, bez mladeža ili pega, bez ožiljka, modrice, traga udarca, uboda. Zaobljena, svetla leđa. A onda pre-gib vrata, glava blago nagnuta na levu stranu, osluškuje ili vreba i kosa, pokupljena u punđu, svetlo-smeđ uvijen čvor. Stegnut, priljubljen uz teme, ali ipak nekoliko kovrdža na vratu, golo desno uvo. Čvor kose i zažareno desno uvo. I meko udubljenje među lopaticama širine šake, širine male ženske šake rastvorenih prstiju, moje šake. Pružam ruku, dodirujem leđa. Na prstima ostaje sloj prašine. Staklo je pri vrhu razbijeno, boje izbledele, razlivene od vlage. Gledam ih. Pitam.

Bila je tu jutros kad smo stigli.

Drugi okleva.

Ovo nije prvi put da –

Znam. Stanem uz prozor, okrenem im leđa. Svraka na drvetu preko puta. U kljunu drži zatvarač od flaše.

Šta da radimo sa slikom?

Pred kućicom za ptice posuda s hranom. Svraka pride.

Da je odnesemo dole, zajedno s ostalim?

Ispusti zatvarač, zgrabi ga, ispusti, zgrabi, ispusti, zgrabi, ispusti, zgrabi, ispusti, zgrabi, ispusti, zgrabi.

Odnećemo je onda dole.

Ispusti. Počne da kljuca. Radnici izađu iz sobe. Zatvarač blešti na suncu.

Uostalom, dolaziću vikendom.

Sedi zavaljen u fotelji, prstima dobuje po rukohvatu. Suton, leto na izmaku. Vruć vetar kulja u sobu. Miris žabokrečine i ribnjaka. Okrene glavu ka prozoru, širi nozdrve, njuši vazduh. Ne želim da ideš. Pogleda me umorno, duboko udahne, topli vazduh u plućima i nozdrvama, zar opet sve ispočetka, kad ja vrlo dobro znam da

ti vrlo dobro znaš da

da nova kuća, i troškovi, i zato grad, na neko vreme, dvadeset četiri časa na raspolaganju, jer ako neki klijent, sad je krenulo, i velika potražnja, i nekretnine, i ako on opet stranim investitorima, onda, možda, šef je nagovestio, nikad se ne zna, naravno, ali čak mlađi partner, ili, zašto da ne, kad već, to je tu, blizu, pola sata odavde, taj grad, i zašto onda ja, zašto sad ponovo, kad – saglasili smo se već, kad – ja znam koliko bi nam to, u ovom trenutku

Lina, ti znaš koliko bi nam to

da, znam, jer njemu je važno, jer zna koliko je meni, to renoviranje, ta dogradnja, da sve bude onako kako ja, samo da ja samo da ti

jer zna koliko sam ja to, koliko je meni to, koliko ja, onoliko! ali samo ako, jedino ako, taj grad, i on ne bi, on ne, ja znam

ti znaš

da on ne, ali kredit, svakog meseca, i dodatni izdaci oko, a ona stiže, uskoro, i zašto sad i oko toga, odjednom, kad – sama sam htela, zašto sad i to, kad – da, strankinja, i šta s tim, zar ja mislim da bi on, zar sam ikada mogla i da pomislim da bi on, ilegalno, bilo šta, tu pomoć u kući ili, sama sam tražila, insistirala, onoliko! a za tako

kratko vreme to je jedino što on, jedino što, stručno, naravno, i tako povoljno, jer svi ti izdaci, i kredit i radovi i kamata, jer nova kuća. Ova kuća.

Do proleća će sve biti gotovo, videćeš.

Zidni sat otkucava osam. Mrak se hvata po uglovima sobe. Ali svi ti ljudi u kući. To mnoštvo nepoznatih ljudi u kući. I ta žena. Ona je već bila ovde? Ona zna? Ona govori jezik? Lice mu je u senci, razmazano po zelenom somotu. Treba joj objasniti, detaljno, kako s njim, šta i kako s njim. Ona će to razumeti? Ona će to moći da razume? Vetar, topli vazduh na čelu i obrazima, papiri sa stola svud po podu. Čaša se kotrlja po stolu, zažmurim, pašće, cangr! cangr! tišina, muk, otvaram oči, čaša se zaustavila na ivici. Glupo je to što sam sad rekla? Ali ja nisam mislila da – Glupo je? Ustane iz fotelje, skuplja papire s poda.

Zatvori prozore, spusti kapke, biće oluje noćas.

Mesec, patrljak meseca u ogledalu, na podu, prozori širom otvoreni, lupaju, treskaju o ram. Prazan krevet, zgužvani čaršavi. Filipe! Palim svetlo, začujem vrisak. Nered, srušene police, ogledalo, drvene figurice razbacane po sobi. U uglu, pod pokrivačem, neka gomila, nešto, Filip, mrda se i bacaka i vrišti, vrišti. Ugasim svetlo, pritrčim, hoću da sklonim pokrivač, da ga zagrlim, Filipe! otima se i brani. Šta se dogodilo? Snažan udarac o prozor, Filip se zgrči, krikne. Zatvaram prozore, jedan, drugi, navlačim zavese. Mesec na podu, u ogledalu, nestaje.

Pusti mesec unutra, pusti ga!
Puštam. Klečim pored Filipa, moja šaka na njegovim leđima.

Otišli su?

Ko, Filipe?

Otišli?

Osećam kako drhti, telo ispod pokrivača, klupča se, ječi. Hoćeš da legneš? Neće. Hoćeš da upalim svetlo? Neće. Da idem? Umotava se sve više, larva, gusenica, puzi u ugao.

Ustanem. Dva-tri koraka, već sam na sredini sobe, Filip govori nešto, nerazgovetno. Priđem, pipam gde je glava, otkrivam je, sasvim polako, tu je, glava, Filip, govori brzo, zamuckuje, bori se za dah.

Dole u podrumu, u radionici sam pratio jednog slona danas, i dok sam mu lepio krila, neki šušanj prvo i koraci i ja se okrenem, nikog nema ništa se ne čuje i ja nastavim krila, ali ponovo koraci, još glasnije, i smeh, jedan muški i dva ženska smeha, i ja se okrenem opet ništa, ustanem od stola, ko je to! viknem, tišina, a onda trk iza mene ispred mene trk ka zidu trk u zid, i opet koraci, koraci u zidu.

Filipe, kuća je puna radnika.

I ja se malo uplašim i ne radi mi se više, vratim se do stola da uzmem slona i čujem, lepo čujem Filipe, Filipe! šapatom, tu kod uva, neki glas, neko mi duva u vrat i tu ja i tu onda –

Pokriva uši rukama, vrišti. Hvatam ga za mišice i tresem, Filipe!

Vičem, nešto vičem i žmurim jako. Onda slušam, tišina u radionici i u zidovima. Otrčim gore, u hodnik, tamo nikog nema.

Sigurno je neko od radnika. Razgovaraću, pitaću ko je.

Gore nikog nema!

Zašto odmah nisi došao kod mene?

Posle u sobi, na prozoru, sedim i gledam, nova kućica za ptice gore i ribnjak dole, ali nije mi dobro sasvim, u glavi, i spavam i ne spavam i spavam i –

Ponovo se uvija u pokrivač, šapuće, mumla. Spuštam mu ruke na užarene obraze. Ne čujem te.

I onda sumrak i gore i dole, samo što dole, kod ribnjaka, na drugoj strani čovek s crnim šeširo. Pored njega dečak, korpa na leđima i štap u ruci, i jedan pas. Čovek pokazuje tamo, u daljinu, iza brda. Tamo je neka kuća, i dim iz dimnjaka, i oni hoće da ja pođem s njima, ali ja neću da idem! Neću!

Dole kod ribnjaka je pusto. Nema nikog. Hoćeš da vidiš? Da upalim svetlo? Zgrabi me za ruku, priljubi se uz moje uvo.

Mesec u ogledalu... Vidiš? Čun! Mislio sam, ako se popnu, ako uđu – da se prevazu, od vrata do prozora, čunom po vodi, da kliznu na drugu stranu.

Upaliću malo svetlo. I pre nego što Filip, ja palim lampu pored kreveta.

Nenenenenenenene!

Otrgnem mu pokrivač.

Vrati mi!

Pogledaj. Filip zarije lice u kolena. Crno-beli pokrivač, čovek na konju i pas i dečak, taljige pune sena, seljaci se vraćaju sa žetve, Filipe! naramak drva, ptice, u daljini brda, kuće iz kojih se vije dim, Filipe, pogledaj! Podignem mu glavu, raširim pokri-

vač, niz lice mu se slivaju suze, zuri u mene, Filip, plače bez glasa. Treba da legneš. Do-
neću ti novu posteljinu. Zastanem u vrati-
ma, okrenem se, vraćam se odmah. Filip
sedi nepomično, pogleda uprtog u pod, u
ruci stiska malu drvenu figuru, malo krila-
to stvorenje sa surlom.

8 Na tavanu, iza drvene građe. Tamo smo je
našli, rekli su. Ali to je nemoguće. Provla-
čim se između greda, zagledam po uglovi-
ma, desno od vrata, rekli su. Sklonili smo
sve što su prethodni vlasnici ostavili za so-
bom, stari nameštaj, igračke, sanduke s po-
habanom odećom i posuđem, bacili ili od-
neli u podrum. Ovde ništa nije ostalo. Po-
meram daske, razgrčem gomilu šuta. Ništa.
Prislonim uvo uz daščani pod, slušam kako
vibrira, prenosi glasove kuće, lüpa, bušilice,
dovikivanje radnika odjekuje u mom uvetu
kuckanje krckanje brundanje drndanje
brujanje zujanje zvrnanje zvrndanje dopire
odnekud iz dubine, iz trbuha kuće. Danas
ruše zidove u prizemlju, još malo, do prole-
ća ili, a onda široki, otvoreni prostori koji
se ulivaju jedan u drugi, i na prvom spratu
još jedna soba, tamo, na kraju hodnika, ta
jedna soba koja, i tavan, ovaj pod i grede,
kako god hoćeš, rekao je, ovaj krov, ovi zi-
dovi, sve od stakla, soba od stakla, od vazdu-
ha, soba u vazduhu. Kako god hoćeš. Sruši-
ćemo tavan. To je kao da kući odrubiš glavu,
rekao je. Dobiće novu, ćelavu. Prozirnu.
Skočim, uhvatim se za gredu, kroz prozor
na krovu parče neba. Biće više svetla u kući,
na oba sprata. I nebo, imaćemo čitavo nebo
u sobi, i sve što je napolju, brda i ribnjak,

drveće i sunce, biće unutra, u kući. Njišem
se, noge mi se klata u vazduhu. Kako god
hoću. Pustim se, otresam prašinu sa sebe,
vraćam daske na mesto. Ovde ništa nije
ostalo, nikakve zaboravljene stvari, slike ili,
trgnem ruku, zaparana koža na palcu, tanka
crvena brazda. Stisnem kožu zubima, si-
šem. Brujanje mašina postaje sve tiše.

Dete niste pominjali. Stojim u vratima, ne
ulazim u sobu. Otvoreni koferi na krevetu,
Marta slaže stvari u ormar. Džemper, maji-
ce, dva para pantalona. Tad, kad smo se
dogovarali preko agencije.

Tako je ispalo, u poslednjem trenutku.
Nisam imala kome da je ostavim.

Govori skoro pravilno, s jakim akcen-
tom.

Mislila sam, dve-tri nedelje samo, onda
ću se snaći. Poslaću je nazad.

Mala stoji u uglu, kruži prstom po tape-
tama. Verovatno ne razume ni reč.

Hvala što ste dozvolili da je povedem.

Da, u redu je, u kući ima dovoljno me-
sta. Koliko joj je godina?

Sad će devet, u septembru.

Priđe Marti, šapuće nešto.

Tonja pita ko su svi ti ljudi na zidovima.
Ovo je bila soba mog brata. Hteo je crveno,
lovačke pse, bunare i decu – anđele na zi-
dovima i prekrivačima, ljubavne parove u
voćnjaku i polju. Toile-de-Jouy.

Toile-de?

Nadam se da vam neće smetati. Filip je
počeo ružno da sanja, i da izmišlja, tako...
razne priče. Premestila sam ga u sobu do
ove.

Tonja ima čvrst san.

Doći ćete posle da se precizno dogovorimo oko zaduženja. Kuvanje, spremanje, nabavka, to je, manje-više, sve. Što se Filipa tiče, trebalo bi da znate neke stvari, kada budete sređivali njegovu sobu, na primer. Tačan raspored predmeta na policama, kad šta sme da se pomera, kojim redosledom... Marta klima glavom. Izvadi suknju, spusti je preko stolice. Bluze na gornju policu, košulje na donju.

Kuća je od grada dalje nego što sam mislila.

Polu sata vožnje. Peškiri, veš, haljinica za malu. Autobus ide redovno. Ako vam zatreba. Inače, nabavke možete da obavljate tu, u obližnjem selu. Mala izvuče kutijicu iz kofera, istresa je, šnale, igle za kosu, narukvice se razlete po podu. Marta vikne, uhvati je za ruku. Ostaviću vas da se raspakujete.

Polako odškrinem vrata, Filipe, zvao si me? Filip čvrsto spava, ne pomera se. Vratim se u hodnik, Filipov hodnik s ogledalima, po zidovima, između prozora i vrata, jedna iznad drugih, ogledala okrugla i četvrtasta, različitih veličina, postavljena bez reda i plana. Zastanem ispred Martine sobe, oslušnem. Iznutra dopire ravnomerno kucanje sata. Napolju se oglasi ćuk, jednom, dvaput, onda začuti. Vetar postaje sve jači, sprema se oluja, već treću noć zaredom. U mraku nazirem svoje lice, umnožava se i širi dok hodam duž zidova, prelama se iz jednog ogledala u drugo. Hoću beskrajno mnogo hodnika, rekao je Filip, jedan u

sredini i beskrajno mnogo sa strane, u zidovima, u svakom ogledalu po jedan, da mogu da biram kojim ću da krenem. Upalim svetlo. Kroz otvoren prozor vetar unosi prašinu i mrtve noćne leptire. Počinje kiša, i dok zatvaram prozor, u Filipovoj sobi neki šum, tresak, udarac o zid. Požurim nazad, otvorim vrata, Filip leži u krevetu, spava. Umorna sam, pomislim. Ponovo u dnu hodnika, na vrhu stepeništa, hoću da ugasm svetlo i onda ugledam u ogledalu prozor i još jednom i još jednom ogledalu prozor koji sam upravo zatvorila u ogledalu je širom otvoren. Pridem, proveravam, oba krila su čvrsto zatvorena. Polako se okrenem ka ogledalima, zatvoren je u svakom ogledalu jedan zatvoren prozor. Umorna sam, pomislim. Sve je dobro. Sve će biti dobro. I pre nego što dodirnem prekidač, svetlo se samo ugasi.

Skloni tanjir u stranu.

To izgleda ovako.

Prazna površina stola i njegove ruke

Ako je ovo kuća, onda to proširenje ide duž čitave zadnje strane, na svim spratovima i nivoima.

jedna šaka klizi preko druge

Tako da su to sad, u stvari, dve kuće, skroz priljubljene jedna uz drugu. Od cigle i stakla. Stabilnost i transparentnost. Vlasnici žele da se to posebno naglasi svim potencijalnim kupcima.

jedna uz drugu

Oni su ceo zadnji zid digli u vazduh, shvataš? I na svakom spratu dozidali još po jedan deo, otvoren, bez zidova, ili s velikim

prozorima. U prizemlju su zgradili verandu i deo dvorišta i od toga napravili zimsku baštu, s malom unutrašnjom pergolom. Što više svetla, to je bila ideja. Tebi bi se sigurno dopalo.

leva šaka poklopi desnu

A onda su dozidali čitav međusprat u tom novom delu, između prizemlja i prvog sprata, sa zavojitim stepeništem i prozorima nepravilnog oblika, sa zidovima koji su blago nagnuti, ovako, tako da se, zapravo, oblik stepeništa ogleda u tim zidovima i kosim prozorima. Izgleda kao da sve teče, kao da je u neprekidnom pokretu. Zidovi koji se kreću. I to večernje svetlo u kući, neko izduženo svetlo po podovima i –

i ako sad ispružim ruku, samo još malo, dodirnuću njegovu

10 I sad prodaju tu kuću, tek što su je završili. Sele se, odlaze. On je finansijski savetnik, ponudili su mu jako dobar posao, neka firma iz Norveške, odlaze za tri-četiri meseca.

šaka se povlači

Sklopili smo ekskluzivni ugovor, s provizijom od šest procenata, čak smo ugovorili i dodatnu dobit, ako sve bude – dodiruje obraz, dodiruje čelo

Znaš šta mi je palo na pamet? Zamisli, završimo kuću, sve, onako kako ti, ja, onako kako ti i ja, i onda ja dobijem ponudu, dobru ponudu, od nekog od naših partnera iz inostranstva, na primer, i onda moramo da odlučimo, da li da ili, da donesemo odluku, da li da, da li bi ti pošla sa mnom?

zagledam se u njega

Ne, šalim se, naravno, to je nemoguće, sad, naravno da se šalim.

Naravno.

Lina, nisam mislio ozbiljno.

Pre neki dan prešli su na zidove gore u sobi, počeli su da stavljaju malter. Hoćeš da vidiš?

Kasno je.

i onda jedna šaka na drugoj

Sutra. Sutra sigurno, pre nego što pođem. Pogledaćemo sobu zajedno.

širi se, njegovu šaka, obuhvata moju, sve više, sve dok je sasvim ne proguta.

Ako se ne pomeriš odatle, Marta neće moći da priđe. Ustane bez reči i sedne u drugi ugao. Mislila sam da ste duže u Poljskoj.

Deset godina, i više. Dovoljno dugo.

Marta pažljivo uzima svaki predmet s police, briše ga i vraća na mesto. A gde ste ga upoznali?

U Sarajevu. Imao je rođake tamo.

Bili ste u Bosni za vreme rata?

Na početku. Onda sam otišla u Poljsku.

Filip, prilepljen između dva zida, počinje da udara rukom o pod, polako, u pravnim razmacima. Pobjegli ste u Poljsku. I udali se. Zbog papira?

Ne. Ne zbog papira.

Ali sad ste razvedeni. A državljanstvo vam je ostalo.

Tako je ispalo.

Niste razmišljali da se vratite?

Ne.

Filip udara sve jače. Prestani! Ne prestaje. Filipe, molim te. Još jedan udarac, dva, onda se zaustavi. Sad vam je svejedno.

S poljskim papirima možete bilo kuda. Ne morate nazad. Ne morate ni ovde, ako nećete. Marta klimne glavom, nastavi ćutke da radi. Bili ste u Sarajevu za vreme opsade?

Još ova polica i onda sam gotova.

Ili ste otišli ranije? Marta zastane na trenutak, okrene se, zausti da kaže

Zašto ona tako čudno govori?

Kako čudno govori?

Pa tako, ne izgovara reči kao mi. Često mumla, ima to r koje se kotrlja. A i greši, ne mogu uvek da razumem šta priča.

Marta povije glavu, radi brzo, ne gleda Filipa, ni mene. Odjednom kratak, prodoran bol u glavi. Izvinite. Marta se još više sagne, dohvati jednog Filipovog konja. Čujem sebe kako šapućem, izvinite, molim vas. Marta nešto promrmlja, premešta životinju iz jedne ruke u drugu, ispusti je. Konj se otkotrlja do Filipovih nogu. Filip ga gleda, pušta neki neodređeni zvuk, neko cijukanje, pištanje, koje se najednom pretvori u vrisak.

Spuste ga na pod i odmaknu se nekoliko koraka. Mala je na jedan, velika na dvadeset sedam. Jedan sat i dvadeset sedam minuta.

Sad smo ga malo gurnuli, i radi. Hoćete da vidite?

Priđe, petlja nešto.

Neće.

Drugom radniku je nelagodno.

Našli smo ga u podrumu. Jutros –

Kad ste stigli već je bio tamo.

Kako znate?

Jeste li приметили da je skoro isti kao zidni sat pored ulaznih vrata?

Nisam. Bulji u mene i ceri se u jedan i dvadeset sedam veliki zidni sat od tamnog drveta.

Stvarno je radio malopre. Ne znam zašto sad –

Saginje se, opet nešto. Drugi se premešta s noge na nogu.

Dole više nema mesta. Da ga bacimo?

Ovde sa strane je nešto ugravirano, kao neko ime, ili... prilično je izgrebano, ne vidi se baš najbolje... Ali možda vi, ako priđete...

Stojim pored vrata, ne pomeram se.

Možda ćete vi moći da pročitate, možda je pripadao bivšem vlasniku kuće, možda je neka posveta, možda ćete prepoznati ime, ako priđete malo bliže, možda –

Okrenem se i izađem iz sobe.

Okrenuta mi je leđima, među hrpom razbacanog nameštaja sedi na podu i nešto priča, u dva glasa, nešto što ne razumem, jednim glasom dubokim i jednim glasom tankim, piskavim pozovem je po imenu, ne osvrće se, još jednom, gotovo viknem, Tonja! kakva je to buka bila malopre? došlo je odavde, iz podruma, jesi li čula? kao neki udarac ili, gleda me nemo, raširenih očiju, ne razumeš, baš ni reč? je l' Filip tu? otvorim vrata Filipove radionice, nema ga, nisi ga videla? sedi na podu, i baš ništa nisi čula? u jednoj ruci pajac u drugoj punjena ptica, i neke igračke oko nje, konjić za ljuljanje, harfa, polomljena muzička kutija, mreža za hvatanje leptira, gde si sve to našla? nastavljam da govorim kao da razume, kao da može da me razume, zagnjuri lice u

prašnjavog pajaca, ostavi to, uhvatim je za ruku, hajde, izađi odatle, vidiš kako je prljavo, i šta uopšte tražiš u podrumu? poslušno ustaje, kreće za mnom, odjednom stane, šta je? otrgne se i potrči nazad, požurim za njom, iz jedne prostorije u drugu, kroz uzani hodnik do spremišta u dnu, tamo gde smo sklonili stvari s tavana i predmete koji, zaustavi se pred kaučem, sad je dosta! odigne plahtu, vrisnem, pod prigušenim podrumskim svetlom mali leš, Tonja mu ubada prste u lice, šta to radiš! priskočim, na kauču leži sićušna figura od voska, dečji leš od voska, hvatam Tonju za rame, unosim joj se u lice, to nije smešno! čuješ, to nije nimalo smešno! lice se nabira i gužva, počinje da plače.

12 Hoćeš da kažeš da sam sve izmislila? Da se to uopšte nije desilo?

Nisam rekao da si sve izmislila, koliko još puta treba –

Onda neko laže. Tonja, Marta ili ja.

Lina, zašto uopšte govoriš u tim kategorijama – izmišljati, lagati? Svetlo u podrumu je očajno, skroz mogu da zamislim da ti se učinilo da –

Nije mi se učinilo.

Marta kaže da Tonja kaže da tamo ničeg nije bilo. Da je samo htela da ti pokaže gde je našla sve te stvari i odakle –

Znam šta Tonja kaže.

Ni radnici ni Filip ništa nisu našli. Nikakvu voštanu figuru, ništa. Malopre sam ponovo razgovarao s Filipom. On sam nije mogao da napravi –

Nisam ni rekla da je Filip tu bilo šta.

Marta kaže da Tonja kaže da je igračke pronašla iza kauča. Da je sklonila pokrivač zato što je htela da se popne, da ti pokaže gde su bile. A onda si ti počela da vičeš i da je tresesh. Lina, ako mala kaže da na kauču nije bilo ničeg –

A ako ja kažem da jeste?

Ali niko ništa nije našao! Pretražili smo ceo podrum i Filipovu radionicu i –

Znači, ja lažem.

Slušaj, razgovaraću još jednom s radnicima. Možda, ako su ovih dana u podrumu –

Otkud ti to možeš da znaš?

Ako su premeštali nešto, sređivali, ili –

Otkud ti znaš šta su oni radili ovih dana?

Ako –

Otkud ti znaš kad nikad nisi tu? Priđem mu, izvini, stoji zagledan kroz prozor, naslonim glavu na njegova leđa, nisam mislila da, ne pomera se, obgrlim ga, spustim mu ruke na grudi, samo sam htela da, skloni moje ruke sa sebe, izmakne se u stranu.

Zastanem na pola puta, na zavojitim stepenicama koje vode na drugi sprat, do Filipove sobe.

Ovo sam počeo juče da pravim.

Filipov glas dopire odozgo, s vrha stepeništa.

Čovek s tri ruke. Sad to ne možeš da vidiš, sad ima samo jednu.

S kim priča?

Ali imaće sve tri kad završim. Treća će biti ovde, na leđima. Vidiš? Tu gde je rupa. A ta treća ruka – ona neće biti stalno tu. Ona će moći da se pojavljuje i nestaje, da

ulazi u telo. I na njoj će biti jedna kuća. Jedna sasvim mala mala kuća. Čovek s tri ruke će svoju kuću nositi stalno sa sobom, u leđima. I moći će da ide bilo kuda, da putuje čitavim svetom, da se penje na planine, da plovi morima, da ode čak do meseca, kuća će uvek biti tu, s njim. Treba samo da izvuče ruku, da spusti kuću na zemlju i ona će sama porasti, mala kuća će postati velika i čovek je već stigao, već je tu. Ja sam ga čak i video.

S kim to priča?

Tog čoveka s tri ruke, i crnim špicastim šeširom. Dole u vrtu, pored senice. A ponekad i pored ribnjaka. I razgovarao sam s njim. Ali nemoj nikom da kažeš. Lina ne voli kad o tome pričam. Lina mi ne veruje, kaže da izmišljam.

Utiša se, nešto govori još jedan glas mrmlja ili, popnem se dva-tri stepenika, glas šapuće, opet sam sa sobom, ili

Ne mogu njega da ti dam, još nije gotov. Ali daću ti drvo, bunar i morsko prase. I mogu da te povedem sledeći put, da ga vidiš. Ima i jedan dečak s njim. I jedan pas. Znaš, oni me stalno zovu. Zovu me da pođem s njima.

još jedan stepenik

Ali ja neću da idem. Nekad mislim, možda, ako bi i Lina - Šta? Ne veruješ mi? Možeš sa mnom ako hoćeš. Ali ne znam kad će ponovo doći. To nikad ne znam. Možda sutra, možda tek idućeg meseca. I Linu sam zvao, ali ona neće. Lina je stalno tu, u kući. Lina nikad -

Filipe! trčim uz stepenice, jesam li ti zabranila da pričaš sam sa sobom, jesam li ti

rekla, stanem, na vrhu stepeništa Filip i Tonja i Filipove životinje i figure koje Tonja gurne u stranu i sjuri se niz stepenice. Filipovo lice se krivi i pre nego što počne da plače, pokupi to i idi u svoju sobu.

Širom otvaram i poslednji prozor, puštam dan u hodnik s ogledalima. Napolju buka, graja, radnici unose građu i džakove u kuću, pričaju glasno. Vrata Martine sobe su otvorena. Naginjem se kroz prozor, polako, dišem prstima, vazduh je prozračan i mek, ako ispružim ruku dodirnuću krošnju kestena. Jedan radnik mi dovikuje, maše, da pazim da ne padnem, smeje se, i ja se smejem. Belo je i svetlo, vetar nadima bele zavese, belo sunce sija u ogledalima. Vrata Martine sobe su otvorena. Kuća bruji iznutra, zvuk bušilice negde na dnu i zvuk usisivača na prvom spratu. Tonja se pojavi pored ribnjaka, Tonja u beloj haljinici čučne i brlja po blatu. Vrata Martine sobe su otvorena, u ogledalu mogu da vidim unutrašnjost sobe, raspoređen krevet, odeća uredno prebačena preko stolice, i zašto da ne, ako usisivač na prvom spratu i Tonja pored ribnjaka, zašto da ne? Krenem niz hodnik, ka sobi, dva-tri koraka i odjednom iza mene još nečiji koraci krenu. Okrenem se, hodnik je prazan, možda Filip u svojoj sobi i nastavim, ali opet koraci, ovaj put glasnije, bliže. Hitam ka sobi, ne osvrćem se, još korak i već sam tu, pružam ruku da odgurnem vrata se zalupe preda mnom. Pritiskam, drmam kvaku, vrata su zatvorena. Koraci iza mene se brzo udaljavaju, pođem za nji-

ma, komešanje, trk, prigušen smeh u zidovima, koraci u zidovima nestaju u dnu hodnika. Naslonim se na prozor. Buka je napolju utihnula. Tonje više nema pored ribnjaka. Možda ipak Filip u svojoj sobi, požurim, otvorim vrata, soba je prazna. Vratim se u hodnik. Vetar nadima bele zavese, belo sunce igra po podu. Zvuk usisivača na prvom spratu i zvuk bušilice negde na dnu.

Stoji pored kreveta, uplašeno me gleda.

Izvinite, ne bih vas zvala da nije –

Filip leži potrbuške, s glavom ispod jastuka i pritiska, obema rukama snažno pritiska jastuk, tiho ječi.

Pokušala sam da mu uzmem jastuk, ali nije dao, odmah je počeo da vrišti.

14 Spustim mu ruku na rame, prodrmam ga, Filipe! bacaka se, pritiska još jače.

Mislim da se upišio sinoć. Zamolila sam ga da ustane, da promenim posteljinu i tad je počelo, tad je gurnuo glavu pod jastuk.

Prestaće. Sednem na pod, naspram kreveta, naslonim se na zid. Proći će ga. Bitno je da zna da je neko tu, u sobi. Da pazi na njega. Sedite, može da potraje. Marta okleva, onda se spusti pored mene, ne radi to često, samo kad je jako uzbuđen, posle se izvini, kad sve prođe, pokloni mi nešto, neku životinju ili, Marta odsutno klima glavom, pilji u Filipa. Naporno vam je? Marta ćuti. Renoviranje, radnici, neprekidna gužva u kući, sve to deluje na Filipa, i meni su nervi malo popustili, a sad još i –

Ja. Tonja i ja.

Nisam to htela da kažem. Marta ćuti. Kakve su bile porodice u kojima ste dosad radili?

Peter je umro posle godinu dana. Evu je sin na kraju ipak dao u dom. S Evom je bilo lepo. Stalno sam šetala s njom, i čitala joj. I Tonja je mogla da dolazi, jednom mesečno.

Šta ćete sad s Tonjom?

Poslaću je kod prijatelja. Imam prijatelje u Poljskoj.

A u Bosni? Imate li tamo prijatelje, ili rodbinu?

Ne.

Baš nikog?

Ne, rekla sam vam. Izgleda da se umiruje.

Filip je prestao da ječi, leži opružen i miran, leva ruka mu visi s kreveta. Ispod jastuka dopire još poneki jecaj.

Htela sam nešto da vam kažem. Pre dve noći probudila me je buka u hodniku. Čuli su se koraci i glasovi ispred naše sobe. Kad sam otvorila vrata u hodniku nije bilo nikog.

Zagledam se u Martino lice. Mirno je i bledo. Dešava se. Filip ponekad hoda u snu i priča sam sa sobom. Ne obraćajte pažnju. Filip gurne jastuk na pod, polako se uspravlja. Skine čaršav s kreveta, smota ga i uzme u naručje. Priđe nam, stane, gleda čas u Martu, čas u mene. Oštar miris mokraće i znoja. Sve u redu? Filip ćutke spusti čaršav Marti u krilo.

Uskoro će biti gotova
ova tvoja soba
naša

naša soba.

Sedimo u sobi na prvom spratu, naslanjamo se na zid od maltera. Izbočine i neravnine usecaju nam se u leđa, moje rame dodiruje njegovo. Sedimo na hladnom betonu, kapak na prozoru je spušten, po-dnevna žega i polutama.

Zidovi zagasito plavi ili zeleni, jedan krevet i jedan tabure pored

i to je sve

to je sve u ovoj malojoj sobi koja se nadvi-ja nad nama, izvija, svija oko nas kao gnezdo ova uska soba sa zaobljenim i mekim uglovima

i jednom pticom na ovom zidu naslika-la bih jednu pticu, jednu malenu pticu, zimovku ili zebu koja gradi gnezdo svojim telom, oblikuje ga grudima i krilima, ozleđuje se o trnje i oštrem vlati slame, svaki ot-kucaj srca utiskuje u žitko blato, grudima dubi okanca, jedno za drugim, hiljadu si-ćušnih udubljenja spaja u jedno celo, zao-bljeno, po meri svojih grudi i krila, skriveno, kao kad spojiš dva dlana, ovako, pove-zuje i spaja sve dok ne završi, dok ne sagra-di gnezdo u ovoj uskoj, zaklonjenoj, tamnoj sobi.

Uskoro će biti gotovo. Neću više morati da odlazim u grad. Moći ću da ostanem tu, pored tebe.

Okrene se ka meni obuhvati mi lice obema rukama njegovo lice tik uz moje šapuce njegov dah na mom čelu njegovi prsti niz moj vrat njegove usne na mojim.

Zagledam štap za hodanje sa svih strana, okrećem ga naopako, premećem iz jedne

ruke u drugu, tražim neki znak, inicijale, bilo šta. U hodniku na prvom spratu, kaže-te. Ispred koje sobe?

Ispred ove nove.

I šta ja sad da radim sa štapom? Prvi radnik slegne ramenima.

Mislili smo da pripada nekom od uku-ćana. Nismo znali da je opet –

Dobro izgleda.

Drugi se glupavo ceri.

Hoću reći, dobro je očuvan. Drška je malo uglačana od upotrebe, ali sigurno još može da posluži.

Je l' vi to ozbiljno? Hoćete li, možda, da ga zadržite? I zašto ste mi ga uopšte doneli?

Mislili smo da treba da znate.

Šta se priča.

Ne razumem.

Nekoliko radnika se već žalilo. Kažu da čuju glasove i korake u kući, prozori i vrata zatvaraju se i otvaraju sami od sebe.

I kad nema promaje.

Voda teče iz zatvorenih slavina, delovi alata nestaju.

Kakve su to gluposti?

Priča se da s kućom nešto nije u redu. Za jednim radnikom zaključala su se vrata od podruma, satima je sedeo zatvoren unu-tra.

Jednom je u potpuno praznoj sobi neko izbio merdevine ispod nogu. Čuo je samo glasan smeh, u sobi nije bilo nikog.

Jedan umalo što nije ispao kroz prozor na drugom spratu. Nagnuo se i osetio kako ga nečije ruke guraju napolje, jedva je us-peo da se zadrži.

Je l' vi mene zavitlavate?

Već neko vreme –

Ne očekujete valjda da ću ozbiljno da shvatim ta naklapanja? Zaključana vrata i prevrnute merdevine? Da ću da poverujem da vi verujete u to što pričate?

Već neko vreme se priča.

Otkako smo počeli da nalazimo i predmete u kući.

Aha. A to, kao, ima veze jedno s drugim?

Počelo je, otprilike, u isto vreme.

Šta? Šta je počelo?

Pa to.

Šta „to“? Hoćete da kažete da u kući ima duhova, natprirodnih sila? Šta?

Ništa mi nećemo da kažemo, mi samo prenosimo ono što se priča.

16 Dosta! Reč više neću da čujem o tim glupostima. A kad već prenosite, onima koji se žale prenesite da slobodno mogu da idu ako im se ne sviđa. Jasno? Čute, klimaju glavom. Slobodni ste. Pođu ka vratima, drugi radnik iznenada stane.

A štap?

Štap? Pogledam u štap za hodanje prislonjen uz fotelju. Dogradim ga, i ne gledajući izbacim kroz prozor. Kakav štap?

Kakvi problemi?

Nikakvi, zaista. Nagnem se levo, pa desno. Sve je u najboljem redu, nije bilo nikakvih problema dok nisi bio tu. Levo, pa desno, ali lampa mi je i dalje uperena u lice. Zaista.

Nešto se desilo?

Hoćeš li, molim te, da ugasiš svetlo, biće mi pravo u oči. Sedim sklupčana u fote-

lji, preko puta njegovog radnog stola, obe-
ma rukama čvrsto grlim kolena.

Opet radnici? Opet su nešto pričali o kući?

Ništa nisam čula. U sobi samo plavičasto svetlo s laptopa, njegov plav vrat i plavi obrazi. Umorno trlja slepoočnice. Zadržavam te?

Ne. Filip je dobro?

Juče je ponovo malo vrištao, Marta ponovo nije znala kako s njim. Uobičajeno.

Prošli put si rekla da se to sredilo, da se Filip navikao na nju.

Filip se na nju navikao, koliko-toliko. Ali ne znam da li ona može da se navikne na njega. Da li može da ga razume. I bukvalno, mislim jezički, i ovako. Još više privučem kolena k sebi. Možda je trebalo da uzmemo nekog drugog.

Smeta ti što je strankinja?

Ne, nije to...

Zašto sad opet moramo o tome? Znaš da je to bio jedini način, znaš koliko bi nas koštao neko odavde. Još onda si rekla da ti neće smetati ako bude strankinja.

I ne smeta mi. Stvarno mi ne smeta. Samo... mogli smo da uzmemo neku drugu. Neku bez prošlosti.

Bez čega?

Ponekad se bojim da ostavljam Filipa samog s njom.

Već sam te pitao da li se nešto desilo. I šta znači to „bez prošlosti“?

Ništa se nije desilo. Još uvek. Ali ta žena je bila u ratu. Ko zna kroz šta je sve prošla, kakve sve traume ima. Šta ako Filipu bude pričala o tome?

Koliko sam shvatio, ona nikad ne priča o tome.

Da, ali šta ako taj rat izbije na površinu? Šta ako zarazi Filipa, tebe, mene, celu kuću? Šta ako Filip počne da izmišlja priče o ratu?

O čemu ti govoriš? Šta ako, šta ako! Da li se nešto konkretno desilo? Nije! Kažeš da je vredna, da dobro radi, Filip se navikao na nju, ne razumem u čemu je problem.

Polako tonem u fotelju, postajem sve manja.

To je sve u tvojoj glavi.

Izvini, preterala sam.

Naravno, ako hoćeš, možemo već sutra da joj otkazemo i da je pošaljemo nazad u Poljsku.

Ne, nisam tako mislila.

Nadam se da ti je jasno koliko će nam onda vremena biti potrebno da nađemo nekog drugog, nekog ko je stručan, ko govori jezik. Koliko će vremena biti potrebno Filipu da se navikne na tog drugog. Ja sad stvarno nemam vremena da se time bavim.

Plavi glas iz plavog grla.

Samo zato što si ti umislila da nešto može da se desi.

Neće biti potrebe da se time baviš. Sve će biti u redu. Okreće se u stolici, njegove plave ruke nervozno pipaju po stolu.

Vidiš ovu gomilu? Sve to moram da pročitam do sutra, pre nego što odem.

Ideš? Već sutra? Mislila sam da ćeš ostati duže. Prošle nedelje si rekao da će uskoro biti gotovo, da ćeš imati više vremena.

Kad sam to rekao?

Prošle nedelje, kad si bio tu.

Prošle nedelje nisam dolazio.

Kako nisi? Sedeli smo u sobi na prvom spratu, pričali o tome šta ćemo sve staviti unutra, sasvim malo stvari, sećaš se? Onda sam ja rekla da ću nacrtati jedno gnezdo na zidu, a ti –

Lina, poslednji put sam bio kod kuće pre tri nedelje. Tad nismo sedeli u nezavršenoj sobi na prvom spratu i razgovarali o gnezdimama.

Ali bio si, prošle nedelje, sa mnom, u sobi na prvom spratu. Ustanem, hoću da mu priđem, ali

Umorna si, treba da legneš.

krenem ka vratima, uhvatim kvaku i stanem, čekam, zatvori laptop, na trenutak mrak, onda jako, jasno svetlo ispuni celu sobu.

Mračno je ovde.

Martini koraci i škripanje prozora, većernje svetlo u sobi.

Ako ti smetam, doći ću kasnije.

Neka, može i sad.

Kroz odškrinuta vrata Martine ruke, užurbano oko kreveta

Imaš smešnu kecelju.

gužvaju jastuk, tresu i udaraju

Je l' tamo odakle dolaziš svi nosite tačke? Takve narandžaste?

Ne. Kecelju sam dobila ovde.

A koliko ćeš još ostati, ovde?

Rekla sam ti, mogu odmah da idem.

Mislim, ovde kod nas, u kući.

podizhu dušek, pružaju se, ravnaju i za-težu prekrivač

Koliko još?
umire se.
Tek sam došla.
Onda će biti dovoljno vremena da ti
pokažem moje životinje, i razne druge stva-
ri. Vidi, na ovoj polici, i ovoj gore.
Sve si sam napravio?
Sve.
A onu kućicu za ptice preko puta? I
nju?
I nju.
Još malo se pomerim u stranu, još malo
gurnem vrata, sad mogu da vidim i Filipa,
Filipa i Martu pred policama sa životinja-
ma.
Je l' smem?
Filip klimne glavom, Marta se propinje
na prste, dohvata figurice, razgleda ih, jed-
nu po jednu.
Nijedna nije... obična.
Ne dopadaju ti se?
Čudne su. Imaju usta umesto kljuna,
krila umesto nogu. Imaju viškove. Oko,
glavu, rep, dve šape viška. Dopadaju mi se
viškovi.
Čudne? Hoćeš da kažeš da sam ja ču-
dan?
Nisam to rekla.
Filip začuti. Okrene leđa Marti, uhvati
se za policu, drma, srušiće je, i pre nego što
ja –
Marta!
Nisam to –
Vidiš one gore? Te su nove. Nisu još sve
gotove. Neke od njih sam počeo da pravim
kad smo se doselili ovamo, i još uvek nisam
završio.

I Marta se ponovo propinje, dohvata i
gleda, i pažljivo, da ne primeti, Filip joj
gurne jednu od figurica u džep, i Marta ne
primeti, Marta se pravi da nije primetila.

Koliko ste već dugo ti i Lina ovde?

Ne dugo.

Gde ste ranije živeli?

U gradu. Ali ja nisam voleo tamo. Bilo
je bučno, gomila ljudi i automobila. Onda
smo našli ovu kuću. I Lina je volela da ode
iz grada. Mada je njoj svejedno, ovde ili u
gradu.

Kako misliš – svejedno?

Tako. Lina voli da bude u kući. Lina
nikad –

Otvorim vrata, Marta, ako ste gotovi,
molim vas da dođete dole u kuhinju.

Da, odmah.

I sačekam i propustim je, Martina leđa,
nekoliko koraka ispred mene, i zatvorim
vrata za sobom.

I svud oko mene kuća, i tišina. U praznom
hodniku, pred zatvorenim vratima čekam
šum ili reč, vetar ili zvuk koraka. U hodni-
ku je mrak, na podu blede mesec i trak sve-
tla ispod vrata njegove radne sobe. Stojim
bosa, u tankoj spavaćici, priljubljena uz
vrata. Čekam. U sobi tišina, onda šuštanje
papira jedva čujno upaljač, spuštam se na
pod, pritiskam lice uz ivicu vrata, koraci i
dim cigarete, gotovo da mogu da dotaknem
dim ispod vrata njegove radne sobe. Kora-
ci se lagano približavaju, četiri koraka od
stola do vrata, prvi, drugi, prvi, drugi i već
su tu, pred vratima. Zaustavim dah, koraci
se ne miču, on se ne miče, stoji tik uz ivicu,

minut, dva, onda se okrene, udalji, i ja izdahnem i kliznem ispod vrata i postanem dah i trun prašine i zrak svetla u njegovoj radnoj sobi u kojoj sedi za laptopom i zuri u ekran, olovkom odsutno žvrlja po stolu i ja dotaknem njegovo čelo i usne, obavijem se oko vrata, spustim se na šaku, podvučem pod jedan prst, drugi, treći i on naglo ustane, strese se, u dva koraka je opet kod vrata, dodiruje ih i osluškuje. I ja povučem dah, ležim na podu, skupljam se i pripijam uz vrata, i slušam. U sobi tišina, nikakav šum, nikakvi koraci, ja ležim sklupčana na podu, u grlu pritiska i steže zaustavljen dah mučnina u stomaku, nešto hoće napolje, nešto curi iz mene i ja otvaram usta i počinjem da povraćam, da povraćam i bljujem tišinu.

Šta je ovo? Je l' to onaj isti štap? Onaj koji sam bacila prošle nedelje?

Izgleda da jeste.

I meni se čini.

Našli smo ga jutros u podrumu, zajedno s ogledalom.

Zašto ste mi ih doneli? Odakle vam uopšte ta ideja? Mislim da sam prošlog puta bila prilično jasna: ne želim više to da vidim.

I ja sam prvo pomislio da ne bi trebalo da vam ih pokažemo, da ćete se sigurno naljutiti, a onda –

A onda smo pomislili da će vas sigurno zanimati šta se priča.

Apsolutno me ne zanima šta se priča.

Priča se da kuća sama stvara sve te predmete, i da ih onda izbacuje iz sebe.

Povraća.

Ostavlja na tačno određenim mestima.

Kao neki znak.

Neću da slušam te budalaštine! Uzmem ogledalo u ruke. Malo, krivo ogledalo, s površinom koja se crveno sjaji.

Ti predmeti, nisu baš sasvim... obični.

Na primer, to ogledalo.

Vidite kako je krivo, kako ima neki crveni odsjaj.

U ogledalu moje iskrivljeno, crveno lice.

Ja mislim da tu nešto nije kako treba.

A znate šta ja mislim? Ja mislim da vi sami podmećete te stvari.

To nije istina.

Zašto bismo mi to radili?

To vas i ja pitam: zašto to radite?

Ali to nije istina.

Neki razlog mora da postoji.

Zašto bismo mi –

Svašta.

Još se priča da predmeti – neki od njih – ne mogu da se unište.

Ne mogu da se unište? Ovo ogledalo ne može da se uništi?

Tako se priča.

Podignem štap i zamahnem, ne može?

Da sam na vašem mestu –

Ne bih ga razbijao.

Pogotovo ne tim štapom.

Napolje! Napolje, smesta!

Ispustim štap, ostanem da stojim nasred sobe. Iz ogledala u mene zuri moje podbulo, upaljeno lice.

Zatvorim kofer i gurnem ga nazad pod krevet. Kofer, onda noćni stočić, onda komoda, jedna fioka, druga, sitnice, češalj, po-

made, ukosnice, veš, vodene boje, tranzistor, igle i konci za ušivanje, ništa. Kofler, noćni stočić, komoda, onda ormar, bluze na gornjoj polici i košulje na donjoj, pomeram, premećem, sklanjam u stranu. Ništa, ispod kreveta, iza zavese, pored vrata iznenada začujem korake, hoću da zatvorim ormar, da brzo izađem, ali koraci se približavaju, koraci i Tonjin glas, i ja uđem u ormar i zatvorim vrata za sobom. Sklupčam se i zgurim u uglu, kroz prorez piljim u zid, u vodenice i decu – anđele, vrata se otvaraju, Tonja hrupi unutra za njom Marta pravo prema ormaru, srce mi jako udara, Tonja cikne i baci se na krevet, smeje se i nešto priča, brzo i glasno. Marta se spusti na krevet, miluje Tonju po glavi, jedva dišem u ormaru miris lavande i još jedan, slatkast miris golica u grlu. Zakašljem se, Tonja i dalje priča, Marta se ne osvrne, ne pogleda u ormar, onda još jednom, Marta se trgne, ali Tonja i dalje, još više se zgrčim, pipam oko sebe, nešto mekano i toplo hvatam i guram lice u mekani Martin džemper, udišem duboko slatkasti, Martin miris. U sobi odjednom tišina, ne dižem glavu, onda ipak, Marta oblači Tonji pižamu, donji deo, Tonja mlatara nožicama, gornji, jedna ruka, druga ruka, Tonja grli Martu, duva joj u obraz, u uvo, veša joj se o vrat. Marta se brani i smeje, vadi Tonji šnalice iz kose, razvezuje rep, dohvata četku i počinje da češlja Tonju, i da peva, tiho i fino neku melodiju bez reči jedva da čujem u ormaru slatkasti, Martin miris i Martin glas kroz prorez Martini prsti sasvim polako Tonja se izmigolji i uhvati Martu za ruku, vuče je

prema vratima. Osluškujem, koraci u hodniku, iz kupatila dopre šum vode. Gurnem vrata ormara i iskradem se iz sobe.

Zašto sad odjednom grad, kako grad, nikad nije bilo reči o tome da opet, možda, grad, ali on je mislio zbog ljudi koje bih tamo mogla da srećem, mislio je ne bih bila toliko sama, ali ja ne želim, meni je dobro ovde, ali ako ti, ne, ne, mislio je da možda ja, i zašto ne ustanem, ne vidi me dobro mi je ovde, ovde na podu, glave položene na rukohvat fotelje, njegova ruka tu, blizu, on nije mislio da, ne dok ne završimo kuću, onako kako ja, a onda, a onda, senke postaju sve duže, crvene pege od večernjeg sunca po podu i zidovima spavaće sobe, pogledam ga, njegovo lice velika crvena pega, završićemo je, misli da će nam dozvoliti da je završimo, ko, ponekad mi se čini da je kuća, ova kuća, živ organizam, da sluša, upija, guta glasove i pokrete, prisvaja ih, vari, i onda progovara, govori sopstvenim glasom, ako i ja sad počnem, kao onih nekoliko idiotskih radnika, i da nekako zna, da oseća, zidovima, podom, pukotinama, ko se kroz nju kreće, ko dolazi, da shvata šta se u njoj radi i događa, i motri na nas, vreba svojim ogromnim očurdama od prozora i ogledala, i smeta joj što rušimo krov, što je, uzgred, bila moja ideja, i boli je kad vadimo podove i probijamo zidove, te zidove kojima oseća, možda, i u čemu je razlika između budalaština koje radnici pričaju i ovog što ja sad, ja nisam tako mislila, tako kao oni, i zar se nismo dogovorili da to više nećemo da pominjemo, u sobi je sve mračnije, pored ormara, u uglu, neka senka, ne-

što, tanko i dugačko, nešto što inače nije tu, što tu ne pripada, pomiluje me po glavi, zašto ne dođem, podigne me i privuče k sebi, spusti me na krilo, nećemo se vratiti u grad nećemo nikada više nikada više obećavaš obećavam sigurno, zagrli me, ćuti, izvijam se, gledam preko njegovog ramena, nešto u uglu, ne vidim šta, neka senka, nešto, nešto što ne bi trebalo da bude tu.

Lina! Lina!

Filip me grli oko struka, vuče, šta ti je? ne pušta me, Tonja pored njega, hvata se za moju suknju, pustite me, šta vam je? Filipovo unezvereno lice, Tonjini prsti, lepe se za mene, cimaju, vuku, dosta! otresam ih i guram od sebe. Šta je bilo?

Zamalo... zamalo...

Šta?

Zamalo da padneš kroz prozor.

O čemu ti pričaš?

Bili smo dole, ispred kuće, Tonja i ja, i onda smo videli kako se naginješ kroz prozor i pružaš ruku, ja sam vikao Lina! Lina! ali me ti nisi čula i sve više si se naginjala, i onda smo pojurili ovamo, na drugi sprat.

Filipe, samo sam htela da zatvorim prozor.

Nisi! Htela si da padneš!

Htela sam da udahnem malo vazduha. Vidiš kako se smračilo napolju. I sparno je, pred kišu. Tonja me ponovo uhvati za suknju, gleda u mene razrogačenih očiju, Filip mi prilazi i tihim tihim glasom

A onda si ispružila i drugu ruku, izgledalo je kao da hoćeš da poletiš, još malo i poletela bi, otisnula bi se s prozora i –

Nasmejem se, ustuknem jedan korak, sklanjam Tonjine prste sa sebe. Učinilo ti se.

Nije mi se učinilo.

Još jedan korak, Filip, Tonja i ja u ogledalima moje lice i Filipova i Tonjina leđa po zidovima u ogledalima iz svakih leđa raste jedna ruka i jedna mala kuća na ruci, uzmaknem, korak, i još jedan, ali se primiče, ide ka meni bezbroj malih kuća raste i hoda u ogledalima hodnika na drugom spratu. Naslonim se na zid, zatvorim oči.

Lina, nije ti dobro?

Vrti mi se u glavi. To je zbog vremena, i onog što si malopre rekao, o letenju.

O kakvom letenju? Ništa nisam rekao o letenju.

Ali rekao si da sam htela, ućutim.

Mi smo pošli u radionicu, da pokažem Tonji nove stvari. Hajde s nama.

Filip me uhvati za ruku, povede, Tonja hvata za drugu, drže me čvrsto, Filip i Tonja, i odvođe niz hodnik.

Zašto sad odjednom grad? Kako grad? Nikad nije bilo reči o tome da opet, možda, grad.

Mislio sam, zbog ljudi koje bi tamo mogla da srećeš. Ne bi bila toliko sama.

Ja ne želim – meni je dobro ovde. Ali ako ti –

Ne, ne, mislio sam da možda ti – Hajde, ustani, ne vidim te.

Dobro mi je ovde, ovde na podu, glave položene na rukohvat fotelje, njegova ruka tu, blizu.

Nisam mislio da – Ne dok ne završimo kuću, onako kako ti –

A onda? A onda? Senke postaju sve duže, crvene pege od večernjeg sunca po podu i zidovima spavaće sobe. Pogledam ga. Njegovo lice velika crvena pega. Završićemo je? Misliš da će nam dozvoliti da je završimo?

Ko?

Ponekad mi se čini da je kuća, ova kuća, živ organizam, da sluša, upija, guta glasove i pokrete, prisvaja ih, vari, i onda progovara, govori sopstvenim glasom.

Lina, ako i ti sad počneš, kao onih nekoliko idiotskih radnika –

I da nekako zna, da oseća, zidovima, podom, pukotinama, ko se kroz nju kreće, ko dolazi, da shvata šta se u njoj radi i događa.

22 I motri na nas, vreba svojim ogromnim očurdama od prozora i ogledala. I smeta joj što rušimo krov, što je, uzgred, bila tvoja ideja. I boli je kad vadimo podove i probijamo zidove, te zidove kojima oseća.

Možda.

U čemu je razlika između budalaština koje radnici pričaju i ovog što ti sad –

Ja nisam tako mislila, tako kao oni.

Zar se nismo dogovorili da to više nećemo da pominjemo?

U sobi je sve mračnije, pored ormara, u uglu, neka senka, nešto, tanko i dugačko, nešto što inače nije tu, što tu ne pripada. Pomiluje me po glavi.

Hajde, dođi.

Podigne me i privuče k sebi, spusti me na krilo. Nećemo se vratiti u grad?

Nećemo.

Nikada više?

Nikada više.

Obećavaš?

Obećavam.

Sigurno? Zagrlji me. Ćuti. Izvijam se, gledam preko njegovog ramena, nešto u uglu, ne vidim šta, neka senka, nešto što ne bi trebalo da bude tu, iznenada me gurne na pod, priđe ormaru, dohvata nešto tanko i dugačko, dohvata štap za hodanje i udara, jedan tup udarac, onda drugi, treći, udara me po glavi, leđima, nogama, bez reči, njegovo lice je mirno, povijam se i grčim na podu, vrištim i urlam bez glasa, zaklanjam glavu, da ne vidim, tišina, štap se odiže i spušta.

Napolju vriska, i cika. Provirim kroz zavesu, Tonja pored ribnjaka, Tonja i patke i mali čamac na obali. Tonja baca hranu u vodu, mrvice, zrnelje, baca sve dok se patke ne skupe, onda zagazi do članaka, zaleti se među njih, mlatara rukama, tanka i vižljasta, izigrava strašilo, rasteruje patke, smeje se i ciliče. Patke se razlete i Tonja onda sve ispočetka, strašilo s ispruženim rukama, čas na jednoj, čas na dve noge. Tako jednom i još jednom, sve dublje gazi u vodu, tu baš i nije plitko, tu gde je sad Tonja prska i pljaska po vodi. Otvaram prozor, hoću da joj viknem, ali strašilo se umiruje i kreće nazad prema obali. Odjednom se zaustavi, Tonja do kolena u vodi stoji i gleda ka kući, ka prozoru na kom sam ja. Mahne mi, rukom me zove k sebi, mene? na mene misli? nagnem se kroz prozor, ispred kuće nema nikog, na prozorima nema nikog, na mene misli, ali ja odmahujem rukom, zašto misli da bih ja, i već je na obali, gleda me

nekoliko trenutaka, zatim se saginje i gura čamac, gura ga prema vodi, i da li ona zna, ona verovatno nije nikad, Tonja! vičem, kuda ćeš? vrati se! ali Tonja me više ne gleda, opet je do kolena u vodi, ulazi u čamac, Tonja! čamac počinje da se ljulja i ja izjurim iz sobe, radnici su tu u prizemlju, hoćete li, molim vas –

Šta se dogodilo?

Hoćete li, molim vas, mala je u čamcu, hoćete li da je izvučete na obalu?

Ali ja mislim da joj to nije prvi put, mislim da je i ranije –

Hoćete li, molim vas, odmah! Jedan i još jedan pođu, ja pođem za njima. Zaustavim se kod ulaznih vrata, gledam kako ulaze u vodu i hvataju čamac i Tonju u njemu.

Ja tebe udario? Da li si ti pri sebi? Da li sam ja tebe ikada –

Kažem ti, sigurno je bio san.

Ako to još jednom ponoviš, pokupiću se i otići istog trenutka.

Izvini. Sigurno je bio san. Ali izgledalo je tako stvarno.

Ne interesuje me! Takve snove ubuduće zadrži za sebe.

Hoda po sobi, ne gleda me. Izvini. Sve te priče radnika, i predmeti koje stalno pronalaze –

Otpustićemo ih, sve, i uzećemo nove. Zadovoljna?

Misliš da će onda prestati? Stane ispred mene, obuhvati mi lice šakama.

Mislim da treba da odeš odavde. Makar na neko vreme.

Ne.

Zašto ne pođeš sa mnom u grad? Tamo bi mogla da –

Ne.

Filipa možeš da ostaviš ovde, s Martom. Snaći će se i bez tebe.

Ne želim da ostavim Filipa samog s Martom.

Rekla si da se sad dobro slažu.

Šta ako nisu radnici, već Marta?

Šta Marta?

Šta ako Marta podmeće predmete po kući?

Ne pričaj gluposti.

Sve je počelo kad je ona došla.

Ako baš hoćeš, počelo je pre nego što je ona došla.

Počelo je kad smo odlučili da je dovedemo. Stranca. Uljeza.

Lina, zaista bi trebalo da otputuješ nekud sama ili sa mnom ako hoćeš sa mnom – imaš vremena do sutra da razmisliš.

Zašto do sutra?

Sutra se vraćam.

Kako sutra? Zar nije trebalo da ostaneš još tri dana?

Danas su mi javili da su našli kupca. Moram nazad.

Kad ćeš ponovo doći?

Za dve-tri nedelje, verovatno.

Ostani. Ne želim da ideš.

Opet počinješ.

Tamo je stajao, u uglu.

Šta?

Taj štap, kojim si me udarao, po glavi i leđima. Zausti da kaže nešto, onda se okrene i izađe iz sobe, bez reči, zalupi vrata za sobom, ostani.

Osluškujem, čekam, napregnuto gledam kroz tamu, osluškujem svaki šum, vetar u drveću i na prozorima, noćna ptica u daljini, i onda opet taj zvuk, to cviljenje, otegnuto i žalobno, izbija iz poda, otkida se s tavanice, prerasta u jecaj, plač, neko plače tihim, slabašnim glasom, kao pseto ili bolesno dete, položim dlanove na zid, ovde treba popraviti, i ovde, zapušiti ulegnuće, izravnati izbočinu, izbiti, izbrusiti, izglacati, izbrisati, priljubim lice i stomak i grudi, soba se svija oko mene, drhtaj, komešanje u zidovima, soba zaobljenih uglova svija se oko mene kao gnezdo, pritiskam i guram, dubim grudima, trbuhom, zidovi su savitljivi i meki, više ne čujem plač u ovoj uskoj, zaklonjenoj sobi zidovi se ugičaju i oblikuju po meri mog tela, leva ruka se utiskuje u zid, urasta u zid i raste, na levoj ruci raste jedna soba, na desnoj još jedna, rastu sobe, hodnici i stepeništa po ramenima i vratu, iz stopala izbijaju temelji, betonska konstrukcija i gvozdeni šiljci, zidovi podruma duboko pod zemljom, glava se širi u tavan, prostrani tavan sa starim stvarima, ja sam stara kuća, prašnjava kuća, jedna kuća ne može da postane nastanjiva u jednom danu, imam krov od crvenog crepa, zabat i zelene zidove, zamađaljena vrata i zavese na prozorima, stojim, nepomična i teška, ne pomeram se, ne gledam, ne dišem, dok mi se temelji sve više ukopavaju u zemlju.

U hodniku začujem tihu melodiju bez reči. Vrata Martine sobe su otvorena. Marta stoji ispred ormara, oblači suknju, zakopčava

je i zateže u struku, peva, sasvim tiho. Skine bluzu, odloži je na policu. Martina naga leđa i ruka koja nešto traži. Uglaste lopatice, udubljenje širine šake, u dnu tamna linija kičme. Marta uzima ukosnicu i uvija kosu, skuplja je u čvor. Martina naga leđa, povičena, bez mladeža ili pega, bez ožiljka, modrice, traga udarca, uboda. Zaobljena, svetla leđa. Primičem se polako, pregib vrata, glava blago nagnuta na levu stranu, osluškuje ili vrebava i kosa, pokupljena u punđu, svetlosmeđi uvijeni čvor. Nekoliko kovrdža na vratu, golo desno uvo. Čvor kose i zažareno desno uvo. I meko udubljenje među lopaticama širine šake, širine moje šake koja se spušta na Martina leđa. Marta se ukoči. Napolje!

Okrene se prema meni, rukama pokriva grudi.

Izlazite napolje!

Izvinite, ja nisam htela –

Napolje!

Istrčim iz sobe, napolje! napolje! Martin glas duž hodnika niz stepenice, jurim i ne osvrćem se, prati me u stopu napolje se širi kućom.

Ulazi kroz otvorene prozore, odjekuje, bruji u sobi zvuk motora, jedan auto odlazi, i još jedan. I nećete se predomisлити?

Ne.

Nikako.

Iako je u poslednje vreme bilo mirno? Bilo je mirno?

Mirno? Ne.

Ja bih to drugačije nazvao.

Nikako mirno.

Mirno – ne.
Pre neko... zatišje.
Tajac.
Umirenost.
Umravljenost.
Bezglasje.
Zatišje.
Zatišje pred buru.
Kako to mislite?
Videćete.
Ako ostanete.
Jeste li sigurni?
Da želite da ostanete?
Zašto ne bih ostala?
Zato što svi odlaze.
Mi odlazimo.
Drugi su već otišli.
Oni koji su ostali ubrzo će otići.
Nije istina. Nije istina da svi odlaze.
Sačekajte.
Pa ćete videti.
Samo...
Ne bih vam preporučio.
Da čekate.
Nikako.
Samo to ne.
Vi nešto znate, i prećutkujete.
Mi ne znamo ništa.
Osim onog što smo videli.
I čuli.
A to nije mnogo.
A to je dovoljno.
I vi znate.
Rekli smo vam.
Sve smo vam rekli.
I doneli.
Pokazali.

I sklonili u podrum.
Doneli.
Pokazali.
I sklonili u podrum.
Doneli.
Pokazali.
I sklonili u podrum.
Doneli.
Pokazali.
I sklonili u podrum.
I još jednom.
I još jednom.
Doneli.
Pokazali.
Dosta! Kuća miruje. Predmeti miruju.
Ne znam o čemu govorite.
Govorimo o čekanju.
O govoru.
O stvarima koje se u čekanju vide. 25
I čuju.
Izgovore.
A kojih nema.
Koje niko drugi ne vidi.
I ne čuje.
Ne izgovori.
Jer tog drugog nema.
Ne znam o čemu –
Sutra nećemo doći na posao. Niti pre-
kosutra.
Niti ikada više.
Radne dane u ovom mesecu obračunaj-
te nam po utvrđenoj tarifi, kao i uvek.
Tonja!
Martin glas kod ulaznih vrata
Tonja!
uz stepenice, na prvom spratu

Tonja!
 niz hodnik, uz stepenice
 Tonja! Tonja!
 meni u susret, penje se užurbano izgo-
 vara moje ime, Marta, zastane dva stepeni-
 ka ispod mene.
 Gde je Tonja?
 Nisam je danas videla.
 Nema je od jutros. Bile smo dole, u
 prizemlju. Htela je napolje, rekla je da se
 brzo vraća. Gde je?
 Rekla sam vam, nisam je videla.
 A Filip? Gde je Filip?
 U svojoj sobi. Malopre sam bila s njim.
 Verovatno je tu negde, ispred kuće, ili kod
 ribnjaka. Jeste li bili kod ribnjaka?
 S dvojicom radnika. Sve smo obišli, ne-
 ma je. Sigurno je niste videli? Sigurno?
 Sigurna sam da će ubrzo doći. Već pada
 mrak –
 Pada mrak.
 Marta se popne jedan stepenik.
 Zašto ne pođete sa mnom, napolje? Da
 je potražimo zajedno.
 Još jedan, čvrsto se uhvatim za ogradu.
 Vi najbolje poznajete kuću, i okolinu.
 Hajdete sa mnom.
 Ne mogu sad, imam posla, moram da,
 stegne me za mišicu, njeno lice uz moje.
 Pođite sa mnom.
 Ne!
 Ne? Onda –
 Onda muški glas u prizemlju, više, zove
 Martu, pominje vrt i senicu i Tonju, nisu
 je našli. Naglo me pusti, odvoji se od mene
 Martin glas niz stepenice, u prizemlju, me-
 ša se s glasovima radnika, uzrujano, ispre-

kidano, gutajući slogove vuče me za sobom,
 iz jedne prostorije u drugu, od jednog ugla
 do drugog, onda ponovo uz stepenice, prvi
 sprat, drugi, slušam i sledim, saplicem se o
 reči koje ne razumem. Pred Filipovom so-
 bom stanem. Martin glas na tuđem jeziku,
 povišen, pištav, i Filip, skupljen u uglu.

Ne razumem šta mi govoriš!
 Čuješ šta te pitam? Gde je Tonja?
 Nisam... nisam...
 Gde je?

Marta ga uhvati za ramena, drmusa. Fi-
 lip se klati u njenim rukama, zamuckuje i
 balavi. Filip slon. Filip kućica za ptice. Fi-
 lip čovek s tri ruke. Marta ga ošamari. Ho-
 ću da priđem, da kažem. Stojim, nepomič-
 na i teška, ne pomeram se, ne gledam, ne
 dišem, duboko ukopana u zemlju. Filip
 plače bez glasa.

Nisam htela. Filipe, nisam htela.

Neko me gura. Tonja pored mene, To-
 nja u beloј haljinici i prašnjavim cipelama
 vuče me za suknju. Tonja prekorači prag i
 kaže

Rekli su mi da me tražite. Bila sam dole
 kod jezera, sve vreme.

Filip kraj prozora, krije lice. Filipe, pogle-
 daj me. Vrti glavom. Videla sam te sinoć,
 pred kućom. Nećeš da pričaš?

Ti ne voliš kad ja pričam.

Nije tako. Videla sam te, stajao si tamo,
 pored onog drveta. Bio si u pižami, stajao si
 mirno, okrenut prema senici. Onda si seo
 pod drvo. I ostao tako da sediš, dugo. Onda
 si ustao i vratio se u kuću. Filip gleda u se-
 nicu, u drvo, u mesto pod dretom koje

pokazuje moja ruka. Tamo. Filip se okrene od prozora, ne gleda me.

Sinoć su opet dolazili. Čovek s crnim šeširom. I dečak. I pas. Opet su me zvali da pođem s njima.

Kuda da pođeš?

Nekuda. Daleko odavde.

Zašto ne pođeš?

Zašto ti ne? Zašto ova kuća ne? Zašto je tako tiho? Zašto radnici odlaze? Zašto se više ne čuje? Zašto se ranije čulo? Jesu li gotovi s radovima? Zašto ranije vrata i smeh i koraci? Hoće li se vratiti? Zašto je sad tako tiho? A kad bih i ja? A kad bih i ja, da li bi onda? Zašto ona senica i ono drvo? Zašto ogledala i sat? Zašto prazni hodnici? Zašto soba? Zašto mrak? Misliš li da? Misliš li da ova kuća? Misliš li da ova kuća nešto radi? Šta? Zašto radi? Zašto ono drvo? Zašto se vraćaju, ponovo i ponovo? Zašto me zovu da pođem? Zašto ne pođem? A kad bih? A kad bih i ja otišao, da li bi? Da li bi ti? Zašto ti ne? Zašto ti? Zašto ti i kuća? Zašto ti i kuća ne? I one će otići, Marta i Tonja, otići će, zar ne?

Ne znam.

Ne želim da odu.

Filip zaćuti. Ponovo gleda kroz prozor, u senicu, u drvo, u mesto pod drvetom koje je malopre pokazivala moja ruka.

Otvoreni koferi na krevetu, Marta pakuje stvari, Tonja tu, donosi i dodaje, žurno, od kreveta do komode, ćute. Gornja fioka, Tonjine ruke kopaju, traže, češljevi i pomade, lutke i tranzistor, stavljaju i slažu, na komodu, na krevet, u kofer, donja fioka,

zapinje, zapinjem, ne otvaram se lako, Tonja vuče, pretura, vadi iz mene maramice i peškire, grabi ih, ubacuje u kofer. Marta kaže nešto, pokaže ormar, Tonja me otvara, jedno krilo, drugo, pipa po meni, dohvata hitro, bez reda, majice, bluze, suknje, skuplja u naručje, prazni me, izručuje, istiskuje, istresa, ispušta, baca na pod. Marta opet nešto i Tonja polako, vadi, dodaje, slaže, uzima džemper s gomile, prinese ga blizu i zagnjuri lice u mene, meko je i toplo, Tonjino meko i toplo lice na meni odmakne se iznenada me pogleda ugleda u vratima, izgovori moje ime. Marta se osvrne, ne izgovori ništa, pakuje i ređa sve brže, manji kofer je već pun, Tonja sedne na njega, ne gledaju me, pritiskaju ga i zatvaraju, Tonja na koferu i Marta pored nje, ne gledaju me, govore nešto, ne gledaju između jednih usana i drugih prenosim se vazduhom se rastaće reć koju ne razumem se razlaže u slog u glas se rastvaram nestajem u prostoru između jednih usana ženskih i drugih usana dećjih Marta dohvati kofer, prođe pored mene ne pogleda izgovori me, iznese kofer u hodnik.

ne, uskoro ne

položi šaku na mene

možeš da

nasloni se, celim telom

kasnije, ako budeš

pomera se duž mene

moram da

otvori me, udahne duboko

moram zato što

obazire se po meni

to je samo privremeno, ti znaš
 ja znam
 ti znaš
 da on ne, ali
 do proleća
 odmakne se od mene
 do proleća, mislio sam
 ali
 ali
 hoda po meni
 potrajaće, sad kad
 stane
 ti znaš
 ja znam
 da ja
 podigne pogled ka meni
 možda, kasnije
 dodirne
 ako budeš
 izađe, zatvori me, okrene ključ u bravi

Na tavanu, iza drvene građe, provlačim se između greda, zagledam po uglovima, pomeram daske, razgrčem gomilu šuta, tražim i ne nalazim moje ime u hodniku vrata se polako otvore, izađem, hodnik je prazan, niz stepenice, moje lice se umnožava i širi, prelama iz jednog ogledala u drugo dok hodam duž zidova belo je i svetlo, vetar nadima bele zavese, belo sunce igra po podu, iza mene koraci, okrenem se, hodnik je prazan, pođem za njima, komešanje, trk, prigušen smeh u zidovima, koraci u zidovima, niz stepenice, i svud oko mene kuća, i tišina, spustim se na pod, skupljam se i pripijam uz vrata, i slušam, nikakav šum, nikakvi koraci, ležim sklupčana na podu, u grlu

pritiska i steže zaustavljen dah mučnina u stomaku, nešto hoće napolje, nešto curi iz mene i ja otvaram usta i počinjem da povraćam, da povraćam i bljujem tišinu, i onda opet moje ime, niz stepenice, zaustavim se kod ulaznih vrata, gledam, niz stepenice, iz jedne prostorije u drugu, kroz uzani hodnik do spremišta, tamo gde, vrata se polako zatvore, priđem, otvorim ih, iza vrata još jedna vrata, i zidovi, s obe strane zidovi i prostori među zidovima, hodnici u zidovima, tišina, vrata i zidovi i tišina i zid ispred zida zid iza zida vrata u zidu hodnik u zidu vrata iza vrata ja iza vrata zid ispred zida ja ispred zida hodnik iza vrata vrata iza zida hodnik u zidu ja u hodniku vrata u hodniku hodnik ispred vrata zid ispred zida zid iza vrata vrata u zidu ja u zidu vrata iza zida zid iza zida zid ispred zida zid iza vrata zid u hodniku hodnik iza vrata hodnik iza zida zid ispred zida zid iza zida vrata iza vrata ja ispred vrata.

Vrata moje sobe širom su otvorena. Zvuk dolazi iz dubine kuće, iz trbuha kuće, tutnji i ječi, odjekuje u sobi. Ustajem iz kreveta, bauljam kroz hodnik, Lina! Lina! Učini mi se da čujem njen glas, izgovara moje ime, Lina! Siđem na prvi sprat, vrata Linine sobe su otvorena, sva vrata su otvorena, ali Lina nije unutra. I onda polako strah, mali strah u trbuhu koji sve više raste, baš kao i jeka, baš kao i bubnjanje u trbuhu kuće. Siđem u prizemlje, kroz otvorene prozore mesec ulazi u kuću, svetlo na podu, na zidovima, na zidnom satu jedan i dvadeset sedam, gde je Lina? Tut-

njava se pojačava, razleže kućom, dopire iz svakog ugla, iz svake sobe, prolama se, trešti, tutnji svud oko mene, u meni, zaglušuje, davi. Pribijam se uza zid, kroz prozor vidim muškarca s crnim šeširom i dečaka, stoje ispod drveta, okrenuti ka kući. Zidovi počinju da podrhtavaju, u podu se otvori pukotina. Potmuli tresak negde gore, ruka muškarca visoko podignuta. Pukotina se širi, na drugoj strani muškarac i dečak i pas i ja krenem ka njima.